האומות המאוחדות

העצרת הכללית

תפוצה: כללית

15 באוגוסט 2007

מקור: אנגלית

הישיבה השישים ושתיים

פריט 68 (ב) של סדר היום הזמני*

קידום זכויות ילדים והגנה עליהן:

מעקב אחר תוצאות הישיבה המיוחדת בעניין ילדים

בהמשך לישיבה המיוחדת בעניין ילדים של העצרת הכללית

דוח המזכיר הכללי

סיכום:

דוח זה הוכן בעקבות החלטות העצרת הכללית 58/282 מיום 19 באפריל 2004 ו-61/272 מיום 29 ביוני 2007, שבהן ביקשה העצרת מהמזכ"ל להכין דוח מקיף ומעודכן על ההתקדמות במימוש ההתחייבויות שנקבעו במסמך הסופי של הישיבה המיוחדת העשרים ושבע של העצרת, שכותרתו 'עולם מתאים לילדים' (ראו החלטה S/27-2, נספח),בניסיון לזהות אתגרים חדשים והמלצות בכל הקשור בפעולות הנדרשות לצורך התקדמות נוספת. דוח זה מציין שכישלון בהשגתן של מטרות הישיבה המיוחדת של העצרת הכללית בעניין ילדים בשנת 2002 יחתור תחת המאמצים למימוש שאיפות הצהרת המילניום של האו"ם (החלטה 55/2) ויעדי הפיתוח של המילניום לשנת 2015 ומעבר לה. הדוח קורא להיענות רבה ככל האפשר מצדן של ממשלות, למחויבויות מוגברות מצד הקהילה הבין-לאומית ולשותפויות חזקות יותר במטרה להשיג את יעדי הישיבה המיוחדת בעניין ילדים.

ירושלים 91911

דוא"ל :

תוכן העניינים

		פסקאות	*עמוד*
I.	מבוא	1-5	3
	.....		
	.		
II.	התקדמות בהמשך לישיבה המיוחדת של העצרת הכללית בעניין ילדים.....	6-28	4
	א. תכנון למען ילדים	6-9	4
	ב. השקעה בילדים.....	10-14	5
	ג. חקיקה למען זכויות ילדים	15-17	6
	ד. השתתפותם של ילדים	18-19	7
	ה. בניית שותפויות למימוש זכויותיהם של ילדים.....	20-25	7
	ו. מעקב אחר ההתקדמות.....	26-28	9
III.	ההתקדמות בארבעת התחומים העיקריים של 'עולם מתאים לילדים'	29-80	10
	א. מקדמים חיים בריאים.....	30-48	10
	ב. מספקים חינוך איכותי	49-57	14
	ג. מגִנים מפני התעללות, ניצול ואלימות	58-71	16
	ד. נלחמים בנגיף האיידס.....	72-80	19
IV.	דרכי התקדמות	81-90	21

ירושלים 91911

דוא"ל :

I. מבוא

1. דוח זה הוא עדכון מחצית העשור בעניין ההתקדמות שהושגה בעקבות הישיבה המיוחדת בעניין ילדים של העצרת הכללית, שנערכה ב-8 עד 10 במאי 2002. הדוח עוקב אחר הסקירות השנתיות הקודמות של ההתקדמות שהוצגו בישיבה החמישים ושמונה (A/58/333), בישיבה החמישים ותשע (A/59/274), בישיבה השישים (A/60/207) ובישיבה השישים ואחת (A/61/270) של העצרת הכללית. הדוח מבוסס על דוחות התקדמות שנתקבלו מ-110 מדינות חברות ועל נתונים עולמיים מארגונים, סוכנויות וקרנות של האו"ם.

2. בישיבה המיוחדת ההיסטורית, העשרים ושבע, של העצרת, שיוחדה אך ורק לילדים, אימצו משלחות מ-190 מדינות את ההצהרה ואת תכנית הפעולה שנוסחה במסמך 'עולם מתאים לילדים' (החלטה S-27/2, נספח). המסמך שהתקבל בעקבות ישיבה זו חייב ממשלות למערכת של יעדים ולוחות זמנים למען ילדים ואנשים צעירים, במיקוד מיוחד על (א) קידום חיים בריאים; (ב) חינוך איכותי; (ג) הגנה על ילדים מפני התעללות, ניצול ואלימות; ו- (ד) מאבק בתסמונת הכשל החיסוני הנרכש/ וירוס הכשל החיסוני האנושי (HIV/איידס).

3. ממשלות גם התחייבו למסגרת של התקדמות לקראת היעדים ובמסגרתה: (א) פיתוח או חיזוק של תכניות פעולה למען ילדים, ובהן מעורבות רחבה של החברה האזרחית, ובה ארגוני מלכ"ר וילדים; (ב) חיזוק התכנון, התיאום, היישום והקצאת המשאבים למען ילדים ברמה הלאומית, ושילוב היעדים של 'עולם מתאים לילדים' במדיניות ובתכניות הלאומיות; (ג) הקמה או חיזוק של גופים לאומיים לקידום זכויות ילדים ולהגנה עליהן; (ד) מעקב סדיר אחר מצבם של ילדים ברמה הלאומית; ו-(ה) סקירות תקופתיות של התקדמות לקראת מימוש סדר היום העולמי.

4. ארבעת תחומי היעד המרכזיים של הישיבה המיוחדת בעניין ילדים מחזקים ביותר את הצהרת המילניום של האו"ם (החלטה 55/2) ואת יעדי הפיתוח של המילניום; בכולם מדובר בזכויות ילדים והם משפיעים על זכויות אלו. הוסכם שבבניית עולם מתאים לילדים יש צעד מרכזי למימוש ההתחייבויות של פסגת המילניום.

5. התחייבויות הישיבה המיוחדת בעניין ילדים מיושמות גם בהקשר של מעקב מתואם אחר הכינוסים והפסגות הבין-לאומיים המרכזיים האחרים. הראויים לציון בהם הם 'הפסגה

ירושלים 91911

העולמית לפיתוח בר-קיימא' ו'הוועידה הבין-לאומית למימון הפיתוח' – שתיהן נערכו בשנת 2002 – הפסגה העולמית בשנת 2005 (A/RES/60/1) ו'ישיבת הדרג הבכיר לעניין HIV/איידס' בשנת 2006 (A/RES/60/262).

II. התקדמות בהמשך לישיבה המיוחדת של העצרת הכללית בעניין ילדים

א. תכנון למען ילדים

6. ממשלות שהשתתפו בישיבה המיוחדת חזרו והביעו את מחויבותן לפעול למען האינטרסים הטובים ביותר של הילד ולהבטיח שלילדים תינתן קדימות בהקצאת משאבים.

7. עד סוף 2006 כ-50 מדינות כבר הכינו תכניות פעולה לאומיות לילדים, בהמשך לישיבה המיוחדת בעניין ילדים. במקרים רבים התפתחו תכניות אלו באמצעות תהליכי השתתפות נרחבים. ילדים היו מעורבים ישירות באחדות מהתכניות, ומדינות אחדות הפיקו מהדורות ידידותיות לילדים של תכניותיהם. כ- 100 מדינות שילבו גם יעדים למען ילדים במסגרת התכניות הלאומיות הכוללות שלהם, או, בייחוד באפריקה התת-סהרית, במסגרת האסטרטגיות שלהם לצמצום העוני. מדינות רבות פיתחו גם תכניות מגזריות חדשות לתחומים בעלי קדימות, כגון אלימות נגד ילדים, ניצול מיני, עבודת ילדים, איידס, מלריה, יתומים וילדים פגיעים אחרים. עם זאת, כמה מהאתגרים הבין-תרבותיים כגון הגנה על ילדים, התפתחות בגיל הרך ותזונה עדיין מוצאים להם לעתים קרובות רק ביטוי קלוש בתכניות הפיתוח הלאומיות או באסטרטגיות לצמצום העוני.

8. מדינות אחדות הכינו גם תכניות וקבעו יעדים לילדים ברמות הנמוכות יותר של הממשל. סין למשל ניסחה תכניות פיתוח לילדים בכל הפרובינציות, המחוזות ותת-המחוזות שלה. בקרואטיה, ערים או עיריות מדורגות לפי מידת המימוש של זכויותיהם של ילדים. בברזיל ניכרת התקדמות של כמה עיריות בקידומן של ערים ידידותיות לילדים. דרום אפריקה השיגה אף היא התקדמות ניכרת בפריסתן של תכניות מחוזיות ועירוניות התומכות ביעדי הישיבה המיוחדת.

9. יותר ויותר אפשר למצוא הפניות לאמנה לזכויות הילד.[1] הנחיות 'עולם מתאים לילדים' מרבות לאזכר אותה. רוב תכניות הפעולה הלאומיות למען ילדים מפנות לאמנה או להערות

[1] האומות המאוחדות, *סדרת אמנות*, כרך 1577, מס' 27531.

ירושלים 91911

דוא"ל:

הסיכום של הוועדה לזכויות הילד בעניין דיווחים של המדינות החברות לאמנה. כלים משפטיים נוספים הקשורים בזכויות אדם, כגון האמנה מס' 182 של ארגון העבודה הבין-לאומי (ILO) בעניין איסור הצורות הגרועות ביותר של עבודת ילדים ופעולה מיידית לחיסולן, ושני הפרוטוקולים האופציונליים של האמנה לזכויות הילד[2] זוכים אף הם להכרה הולכת וגוברת במסגרת תכניות פעולה לאומיות.

ב. השקעה בילדים

10. ההתקדמות התכנונית לקראת טיפול ביעדי ילדים לא תאמה בדרך כלל את ההשקעה הדרושה. במדינות רבות צריך לחזק את הקשר בין הכנת תכניות לבין תהליכי תקצוב.

11. ככלל, מדינות מתפתחות עדיין רחוקות מרחק רב ממימוש ההתחייבות בפסגה העולמית לפיתוח חברתי שנערכה בקופנהגן ב-1995, ובה הסכימו ממשלות להסכם 20/20 – קריאה להקצאה ממוצעת של 20 אחוזים מתקציביהן של מדינות מתפתחות ושל סיוע פיתוח רשמי (ספ"ר) לשירותים חברתיים בסיסיים. בתקופה שבין 1994 ל-2004 הקצו מדינות מתפתחות רק כ-4 אחוזים מתקציבי הממשלות המרכזיות שלהם לבריאות ו-10 אחוזים לחינוך; ולהגנה הקצו 10 אחוזים.[3]

12. אף שמרבית ההשקעות בילדים מגיעות ממקורות לאומיים, גם מהמשפחות עצמן, מן הראוי שמדינות מתפתחות, ובייחוד המדינות הכי פחות מפותחות, יוכלו להסתמך על תמיכתה של הקהילה הבין-לאומית. זרימתם של כספי סיוע השתפרה מאז הוועידה הבין-לאומית במרס למימון לשם פיתוח, שנערכה במונטרי, מקסיקו, בשנת 2002. מדינות מפותחות קיבלו עידוד להגיע ליעד של 0.7 אחוזים מהתוצר הלאומי הגולמי (תל"ג) כדי לספק סיוע רשמי לפיתוח. בישיבת הפסגה שלהן בשנת 2005 קיבלה עליה קבוצת שמונה המדינות המתועשות מחויבויות נוספות לסיוע ולהקלת נטל החוב. עד 2005 הגיע הסיוע הרשמי הכולל למטרות פיתוח לרמה של 124 מיליארדי דולרים, ואלה היוו כ-0.33 אחוז מהתל"ג הכולל של התורמים.[4] מתוך סכום זה, כ-6.1 אחוזים הופנו לחינוך, 3.8 אחוזים לבריאות, 2.3 אחוזים לבריאות הרבייה, ו-4.8 אחוזים לאספקת מים וסניטציה.[5]

---

[2] **שם**, כרך 2171, מס' 27531; ו**שם**, כרך 2173, מס' 27531.

[3] ראו 'קרן הילדים של האומות המאוחדות', *מצבם של ילדי העולם בשנת 2007: נשים וילדים – הדיבידנד הכפול של שוויון מגדרי* (ניו יורק, 2006).

[4] ארגון למען שיתוף פעולה ופיתוח כלכלי. *מסד נתוני פיתוח לסיוע מצד חברי DAC: DAC Online*.

[5] "Development cooperation report 2006", *OECD Journal on Development*, vol. 8, No. 1 (April 2007), table 19.

ירושלים 91911

דוא"ל :

13. למרות התקדמות של ממש, תזרימי הסיוע עדיין אינם מגיעים למה שיידרש כדי להשיג את יעדי הפיתוח של המילניום, ובייחוד כדי לממן את ההשקעה החיונית בילדים, כפי שנחזתה בישיבה המיוחדת. כדי לגשר על פער מימון – ההפרש בין מה שמדינות מתפתחות צריכות להשקיע כדי להגשים את היעדים ומה שביכולתן לגייס ממשאביהן שלהן – נפחי הספ"ר הכוללים צריכים לגדול לכדי כ-0.54 מהתל"ג של המדינות העשירות עד 2015.[6] כך, כדי לממש את זכויותיהם של ילדים ולהעניק להם את ההתחלה הטובה ביותר בחייהם, יצטרכו ממשלות רבות והקהילה הבין-לאומית להעלות את רמות ההשקעה שלהן.

14. קנה המידה לסיוע ממקורות לא-ממשלתיים קטן יותר אך עולה, ובשנת 2005 הוערך בכ-15 מיליארדי דולרים. סוג זה של סיוע עשוי להיות כרוך בתזרימים קטנים הרבה יותר, אך הוא נוטה להיות ממוקד ביתר אפקטיביות בתמיכה בילדים.

ג. חקיקה למען זכויות ילדים

15. בצעדים החשובים להבטחת זכויותיהם של ילדים אפשר למנות צעדים שננקטו כדי לוודא שזכויות אלו ייקבעו בחקיקה הלאומית ושהיישום והאפשרויות להפנות למשאבים יופעלו כראוי. מדינות אחדות כללו את זכויות הילדים במפורש בחוקותיהן. אחרות כללו זכויות אלו בחוקים ובתקנות או כוננו פונקציות של ביקורת פנים המיועדות במיוחד לילדים. עד סוף 2005 בחנו שוב 91 מדינות, לעומת 61 מדינות ב-2002, את הסטנדרטים המשפטיים שלהן כדי להגן טוב יותר על ילדים מפני אלימות.

16. עם זאת נותר עדיין פער ניכר בין החקיקה לבין האכיפה. צריך להקים מוסדות במקום שאינם כדי לחזק אכיפה מספקת של החוקים המגִנים על ילדים ונותנים להם מחסה.

17. הוועדה לזכויות הילד מוסיפה לעקוב אחר מאמצים מצד המדינות החברות ולעודדם כדי להבטיח תאימות בין החקיקה לבין הוראות 'עולם מתאים לילדים' והאמנה לזכויות הילד. כ-93 דיווחים של מדינות חברות הוגשו לוועדה מאז מאי 2002.

[6] פרויקט המילניום של האו"ם, *השקעה בפיתוח: תכנית מעשית להשגת יעדי הפיתוח של המילניום* (London, Earthscan, 2005).

ירושלים 91911

דוא"ל:

הוועדה גם סיפקה פרשנות של תוכן ההוראות הכלולות באמנה באמצעות הערות הסיכום שלה והערכות כלליות בעניין סעיפים ספציפיים של האמנה. ההוראות וההערכות מנחות את המדינות החברות בפיתוח ויישום של תכניות פעולה ותכניות הקשורות בילדים.

ד. השתתפותם של ילדים

18. הישיבה המיוחדת יצאה נשכרת מנוכחותם של ילדים נציגים מכל העולם. אלפים נוספים תרמו הצהרות משלהם, ציורים או תצלומים. מאז, כפי שעולה בבירור מהדיווחים שהגישו מדינות חברות רבות, ילדים משמיעים את קולם יותר ויותר – בתוך משפחותיהם, בבתי הספר שלהם ובקהילות שלהם, ואפילו ברמה של פיתוח מדיניות לאומית. היו גם יזמות אחדות, בגיבוי טכנולוגיה, שנועדו לאפשר את השתתפותם של ילדים בדיונים חוצי גבולות.

19. סקרים לאומיים נעשו בארגנטינה, ברזיל, סורינם, טימור לסטה ומקומות אחרים כדי לעמוד על דעותיהם של אנשים צעירים במגוון עניינים הקשורים בפיתוח לאומי. במדינות רבות, ובהן בורונדי, גינאה-ביסאו וסאו טומה ופריקיפה, שופרו כישוריהם של עיתונאים צעירים. 'פסגת 8 לצעירים' היא עתה פורום מבוסס המעלה את בעיותיהם של ילדים בפסגה הפורמלית של שמונה המדינות המובילות. יזמות 'ספורט לשם פיתוח' בכמה מדינות סיפקו אף אמצעי להשתתפות בני נוער; הן הביאו לאנשים צעירים מסרים של כישורי חיים, קידום הפעילות הגופנית ופעילות הפנאי. אף על פי כן, יש עדיין מקום רב לשיפור בארגון השיטתי של ההשתתפות הנאותה של אנשים צעירים בקבלת החלטות במדינות רבות ובהבטחת זכויות הביטוי שלהם.[7]

ה. בניית שותפויות למימוש זכויותיהם של ילדים

20. אחד היסודות בחמש שנות החתירה לקראת יעדים למען ילדים היה החשיבות הרבה שמייחסים לשותפויות. ממשלות, החברה האזרחית, המגזר הפרטי וארגונים בין-לאומיים הם בעלי עצמות שונות וממלאים תפקידים שונים. עליהם להבטיח שמאמציהם מחזקים ומגבירים אלו את אלו.

21. להלן כמה מהדוגמאות הבולטות: התנועה העולמית למען ילדים – מפגישה יחדיו 10 ארגונים ורשתות; האיחוד הבין-פרלמנטרי (IPU) – כיום חברים בו 141 פרלמנטים לאומיים

[7] ראו למשל המלצות של הוועדה לזכויות הילד שהוצאו אחרי יום הדיונים הכללי ב-2006 בנושא 'זכות הילד להישמע'.

ירושלים 91911

דוא"ל:

והוא מתמקד בהגנה על ילדים מאלימות, ניצול והתעללות; התאחדות הפדרציה הבין-לאומית לכדורגל – שילבה את כוחותיה עם מועדונים ואוהדים כדי לקדם עולם של שלום למען ילדים; המדינות החברות בארגון הוועידה האסלאמית (OIC) – בוועידתו המיניסטריאלית האסלאמית הראשונה למען הילד, ב- 2005, קרא לשים קץ למנהגים מזיקים ולחסל את הפער המגדרי בחינוך; והוועידה העולמית של דתות למען השלום – באספה העולמית שלה ב-2006 התחייבה להתעמת עם האלימות נגד ילדים.

22. היו גם יזמות אזוריות אחדות ראויות לציון, ובהן האסטרטגיה של האיחוד האירופי לקידום זכויות הילד ולהגנה עליהן, במדיניות הפנימית והחיצונית שלו; דיונים בין-ממשלתיים בברלין, סרייבו, פלנציה שבספרד וסאן רוסורה שבאיטליה איך להתאים את אירופה, מרכז אסיה ואזור הים התיכון לילדים; מאמצים של הקהילה הכלכלית של מדינות מרכז אפריקה (ECCAS) והקהילה הכלכלית של מדינות מערב אפריקה (ECOWAS) לחסל את הסחר בילדים; תמיכת האיחוד האפריקני בהישרדות ילדים מואצת ובפיתוח; הצהרת סיאם ריפ-אנגקור של המועצה המינסטריאלית של מזרח אסיה והאוקיאנוס השקט, תחת הכותרת 'לקראת אזור שבו כל ילד נחשב'; ומאמצי הקהילה הקריבית והשוק המשותף (CARICOM) וכן השוק הדרומי המשותף (MERCOSUR) לצמצם את עבודתם של ילדים.

23. ארגונים רבים אף התאחדו מאחורי מגוון רחב של שותפויות ויזמות עולמיות משותפות כדי לתמוך בזכויות ילדים. אחדות מהן הן ברית GAVI ('ברית עולמית לחיסונים ואימוניזציה'); 'הקרן העולמית למלחמה באיידס, שחפת ומלריה'; שותפות 'הסיגו לאחור את המלריה'; 'רשת מדידות הבריאות'; 'הברית העולמית לתזונה משופרת'; 'השותפות לבריאות אימהות, יילודים וילדים'; 'יזמת חינוך הבנות' של האומות המאוחדות; 'התאחדו למען הילדים', 'התאחדו נגד האיידס'; ויזמת 'הקץ לרעב ותת-תזונה בקרב ילדים'. בשנת 2006 יזמה ברית GAVI למשל תמיכה בחיסונים נגד רוטוירוס ופניאומוקוקוס כדי להחליש את אחיזתם של כמה מרוצחי הילדים הגדולים ביותר. בשותפויות כאלה יש גם תפקיד מפתח לאוניברסיטאות ומוסדות לעיצוב מדיניות, במסגרת קידום המחקר ופיתוח הטכנולוגיה.

24. גם המגזר הפרטי היה שותף חשוב בפעילויות רחבות, ובהן אספקת מזומנים או תרומות בעין, השקעות פילנתרופיות אסטרטגיות וחילופי מומחים וידע טכני. יותר ויותר התערבו בריתות בין תאגידים במתן שירותים לילדים, בין השאר למען הישרדותם של ילדים, חינוך, מניעת HIV ותגובות הומניטריות. כך למשל משך הצונמי באוקיינוס ההודי בשנת 2005 תמיכה חסרת תקדים מצד המגזר הפרטי במונחים של משאבים כספיים ומומחיות בניהול

ירושלים 91911

לוגיסטיקה. 'קרן ביל ומלינדה גייטס' הייתה למשקיעה ראשית בהרבה מאוד יעדי פיתוח למילניום הקשורים בילדים.

25. ניכר גם שיתוף פעולה בין אזורים. שיתוף הפעולה דרום-דרום מעודד הפריה רבת-ערך בין אזורים. ברזיל, למשל, סייעה לבוליביה, קייפ ורדה, גינאה-ביסאו, פארגווי, סאו טומה ופרינקיפה וטימור-לסטה להרחיב את הטיפול והתמיכה בילדים, מתבגרים ונשים הרות שנפגעו מאיידס וממחלות אחרות המועברות במגע מיני.

ו. מעקב אחר ההתקדמות

26. לפני אמצע שנות ה-90 היו פערי נתונים עצומים בין מדינות רבות שעקבו אחר מצבם של ילדים ונשים. כך למשל, רק ב-38 מדינות מתפתחות היו נתונים שאפשרו לבדוק לאורך זמן אם שיעורי התת-תזונה בקרב ילדים עולים או יורדים. 'סקרי המקבץ הרב-מדדי' (MICS), בתמיכת 'קרן הילדים של האומות המאוחדות' (UNICEF), 'סקרי הדמוגרפיה והבריאות' (DHS) ותמיכתה של סוכנות ארה"ב לפיתוח בין-לאומי וכמה גופים אחרים[8] הונהגו כדי למלא פערים חשובים אלו בנתונים.

27. מאז שנת 1995 נעשו כמעט 200 סקרי מקבץ רב-מדדיים בכ-100 מדינות. הסבב הנוכחי של MICS יושם בכמעט 50 מדינות בשנים 2005–2006, והוא מספק נתונים ל-21 מ-53 מדדי יעדי הפיתוח של המילניום. עם סקרי הדמוגרפיה והבריאות ביותר מ-40 מדינות הוא המקור היחיד הגדול ביותר של מידע לשם מעקב אחר מימוש היעדים. נוסף על כך, נתונים שנאספו בסבב האחרון של MICS מאפשרים להעריך מחדש ובהיקף גדול יותר את מצבם של ילדים ונשים, בין השאר לפי מדדים כמותיים של הגנת ילדים. MICS ו-DHS גם מספקים נתונים על פי פילוח, ובהם נתונים על פי מגדר, מגורים ורבעוני אינדקס העושר, וכך אפשר להעריך הון עצמי בתוך מדינות. ארגון העבודה הבין-לאומי סיפק תמיכה מקפת בהערכה מדויקת ומפורטת יותר של עבודת ילדים, ויותר מ-60 סקרי עבודת ילדים כבר הושלמו במדינות שונות.

28. כ-82 מדינות אימצו חבילה שפיתח UNICEF, תחת הכותרת *DevInfo*, כדי לאחסן ולהפיץ נתונים. השיפורים הנזכרים לעיל ושיפורים אחרים בניהול מידע מסייעים להגביר את היכולת הלאומית לניטור 'עולם מתאים לילדים' ויעדי הפיתוח של המילניום. נוסף על כך,

[8] סקרים חושבים נוספים היו מחקר מדידת רמות חיים, סקר מדדי ליבה של רווחה, סקר הבריאות העולמי, סקר בריאות הרבייה, הסקר הפאן-ערבי לבריאות המשפחה וסקר מדדי HIV/איידס.

מדינות אחדות הקימו ארגוני מעקב עצמאיים, כגון ארגוני תצפית וגורמי ביקורת-פנים, לעתים קרובות בתגובה להמלצות הוועדה לזכויות הילד. הוועדה אף מתמקדת, כאשר היא שוקלת את דיווחי המדינות החברות, בהתקדמות שנעשתה בתגובה למסמך הסופי של הישיבה המיוחדת, בין השאר בפיתוח וביישום של תכניות למען ילדים.

III. ההתקדמות בארבעת התחומים העיקריים של 'עולם מתאים לילדים'

29. יעדי 'עולם מתאים לילדים' תומכים ישירות ביעדי הפיתוח של המילניום. נוסף על כך, יעדי הישיבה המיוחדת מדגישים את השיפורים בהגנה על ילדים. שיפורים אלו אמנם משתקפים בהצהרת המילניום של האו"ם (החלטה 55/2), אבל אינם חלק מיעדי הפיתוח של המילניום. יתרה מזאת, מסמך התוצאות של הישיבה המיוחדת קובע יעדים מפורטים במה שקשור בילדים. לכן ההערכה שלהלן, של ההתקדמות בארבעת התחומים המרכזיים של 'עולם מתאים לילדים', מוצגת בהקשר של היחסים בין שתי מערכות היעדים המחזקות הדדית זו את זו.

א. מקדמים חיים בריאים

30. החובה הראשונה כלפי ילדים היא להבטיח את הישרדותם. כדי שיצליחו לשרוד את התקופה הקריטית של החודשים והשנים הראשונות, הם זקוקים לטיפול והגנה מצד מבוגרים. את אלה מספקים הוריהם בתמיכת מערכות בריאות זולות ונגישות. 'עולם מתאים לילדים' מכוון להשיג ירידה של שליש בשיעורי התמותה של ילדים מתחת לגיל חמש עד שנת 2010 (לעומת שנת 2000); יעד הפיתוח הרביעי של המילניום מכוון להשגת ירידה של שני שלישים עד שנת 2015 (לעומת שנות התשעים במאה העשרים).

ככלל ישנה התקדמות לקראת יעדים אלו ויעדים אחרים הקשורים בבריאות, אך לא בקצב הנדרש.

31. בפעם הראשונה בעידן המודרני אפשר שמספר הילדים המתים לפני יום הולדתם החמישי ירד מתחת ל-10 מיליון בשנת 2006. בין השנים 1990 ל-2005 שיעור התמותה של ילדים מתחת לגיל חמש ירד בכל האזורים. על פי האומדן, נראה שבמגמה כלל-עולמית, 110 מדינות, ובהן 65 מדינות מתפתחות, נמצאות בדרך לעמידה ביעד של 2015.

ירושלים 91911

דוא"ל:

32. עם זאת הירידה הכוללת בשיעורי התמותה אטית מכדי שהמדינות המתפתחות, כקבוצה, יוכלו לעמוד ביעדים. ב-18 מדינות המגמה נעצרה או החמירה. אפילו במדינות שהתקדמו היטב יש לעתים קרובות שונות גדולה בין מחוזות או פרובינציות. בהסתמך על המגמה הנוכחית, משמעות החמצת היעד הרביעי של פיתוח המילניום פירושה שבשנת 2015 ימותו 4.6 מיליוני ילדים נוספים. שני שלישים ממקרי מוות אלו יתרחשו באפריקה התת-סהרית.

33. אף על פי כן, אפשר למנוע את מותם של ילדים מתחת לגיל חמש מסיבות מרכזיות כגון דלקת ריאות, מחלות שלשול, מלריה, חצבת, איידס, תת-תזונה ומחלות ילדים. שיעורי התמותה קשורים גם להכנסות ולעוני. האזורים העשירים והמתפתחים במהירות הגדולה ביותר הצליחו יותר להבטיח את הישרדות ילדיהם. הקשר בין עוני למוות של ילדים ברור גם בתוך מדינות. שיעורי התמותה של ילדים מתחת לגיל חמש בדרך כלל גבוהים הרבה יותר במשקי בית עניים.

34. כמה מדינות, ובהן אריתריאה, טימור-לסטה ווייטנאם, הצליחו להפחית את שיעורי התמותה של ילדים גם ברמות נמוכות יחסית של הכנסה לגולגולת.[3] לקחיהן של המדינות שהצליחו בכך מצביעים על הצורך בפתרונות בעלי השפעה חזקה בעלות נמוכה יחסית כדי להאיץ את הירידה בתמותת ילדים מתחת לגיל חמש. בין השאר דרושים חיסון מלא של ילדים, תיסוף של ויטמין A, הנקה טבעית בלבד ושיטות הזנה משלימות הולמות, טיפולי הידרציה-חוזרת דרך הפה בעקבות מחלות משלשלות, אנטיביוטיקה לדלקת ריאות, רשתות יתושים מטופלות בחומר הדברה ותרופות אנטי-מלריה יעילות. הגישות הנ"ל יעילות ויחסית אינן יקרות.

35. חיסון הוא אחד הפתרונות בעלי ההשפעה החזקה ביותר, והוא זכה לתשומת לב ניכרת. הצלחת המסע נגד החצבת ראויה לציון: הושג יעד התמותה מחצבת לשנת 2005 כפי שצוין ב'עולם מתאים לילדים'. בין 1999 ל-2005 הופחת המספר הכולל של מקרי מוות מחצבת בכ-60 אחוזים ברחבי העולם. בין השאר חלה ירידה של 75 אחוזים באפריקה. הכיסוי העולמי של חיסוני דיפטריה, פרטוסיס וטטנוס הגיע אף הוא לרמה של 78 אחוזים. בין 1994 ל-2005 ירד מ-82 ל-49 מספר המדינות שהיו עדיין צריכות לחסל את מחלת הטטנוס בקרב אימהות ויילודים. גם החיסון נגד שיתוק ילדים הצליח מאוד. אמנם היו התפרצויות בין 2002 ל-2006, אך מרביתן כבר נעצרו, ובשנת 2007 ישנם רק חלקים בארבע מדינות שמעולם לא הצליחו להפסיק את העברתו של הווירוס המקומי הפראי של שיתוק הילדים. שותפויות בין

ירושלים 91911

ממשלות, ברית GAVI, ארגון הבריאות העולמי (WHO) ו-UNICEF אפשרו שיפורים ניכרים בחיסון. מקורם של הסיכויים לשיפורים נוספים בהקמת 'מתקן המימון הבין-לאומי לחיסון' בשנת 2006.

36. למרות כל זאת, אחוז הילדים שחוסנו חיסון מלא רחוק אף הוא מהמטרה ל-2010 – 90 אחוז –כפי שנקבעה ב'עולם מתאים לילדים'. בכל העולם שירותי חיסון שגרתיים עדיין אינם מקיפים 27 מיליון ילדים מתחת לגיל שנה ו-40 מיליון נשים הרות. הכיסוי החיסוני ירד ירידה תלולה במיוחד במדינות המתמודדות עם מצבי חירום. ב-49 מדינות עדיין לא חוסלה מחלת הטטנוס הפוגעת באימהות ויילודים. המשמעות של עובדה זו היא שכבכל שנה כ-257,000 תינוקות מתים מטטנוס של יילודים ו-30,000 נשים מתות מזיהום טטנוס אחרי הלידה. ממשלות רבות אינן עומדות בהיקפים שנקבעו לחיסון בגין יכולת נמוכה לספק שירותי בריאות.

37. נראה שבריאותם של מתגברים נותרה אף היא אתגר במובנים אחדים. נושא אחד שחוזר ועולה הוא פעילות מינית בגיל צעיר. פעילות זו, במיוחד בקרב בנות, יכולה להיות גם בלתי רצויה או להתרחש בכפייה. התוצאה יכולה להיות קטלנית, כפי שאפשר לראות במדינות רבות שבהן הסיבוכים הקשורים בהיריון ולידה הם סיבות התמותה המרכזיות בקרב בנות עשרה. מתבגרים מתפתים גם להתנסות במה שהם מחשיבים התנהגות של מבוגרים, כגון עישון ושימוש באלכוהול או סמים בלתי חוקיים. שיעורי העישון בקרב הנוער הם הגבוהים ביותר במערב אירופה. שליש מהבנים שם וכמעט שליש מהבנות מעשנים. בריאותם ובטיחותם של מתבגרים נפגעת לעתים קרובות גם מעבודה קשה או מסוכנת.

38. מתבגרים יצליחו הכי טוב להגן על עצמם ולשגשג, אם יקבלו תמיכה ועידוד מצד מבוגרים אכפתיים. מן הראוי גם שיהיה ביכולתם להסתמך על שירותי בריאות המטפלים בצורכי הבריאות הפסיכולוגית שלהם ובצורכי הבריאות והרווחה הקשורים ברבייתם ושיספקו ייעוץ מקצועי לא שיפוטי. למדינות רבות יש תכניות למתבגרים העולות בקנה אחד עם יעדי הישיבה המיוחדת, אולם תכניות אלו הן בדרך כלל בקנה מידה קטן, והן מגיעות רק לאחוז קטן מהמתבגרים.

39. ההתקדמות לעבר מטרת היעד החמישי של פיתוח המילניום, הקובעת שיש להפחית את שיעורי התמותה של אימהות בשלושה רבעים בין השנים 1990 ל-2015, אטית. מדינות אחדות בעלות הכנסה בינונית התקדמו במהירות בהפחתת מספר מקרי המוות של אימהות. אף על פי כן, שיעורי התמותה של אימהות נשארים גבוהים באופן שאינו מתקבל על הדעת

ירושלים 91911

דוא"ל :

לכל רוחבו של העולם המתפתח, בייחוד באפריקה התת-סהרית ודרום אסיה. בכל שנה יותר מחצי מיליון נשים מתות מסיבוכי היריון ולידה. שיעור הטיפול על ידי מיילדות מיומנות עדיין נמוך בחלקים רבים של העולם: 43 אחוזים באפריקה התת-סהרית למשל ו-41 אחוזים בדרום אסיה. אף שמניעת הריונות בלתי מתוכננים יכולה למנוע כרבע ממקרי המוות של אימהות, מעריכים שלכ-137 מיליוני נשים יש צרכים שלא התמלאו בתחום תכנון המשפחה.

40. משקל לידה נמוך נשאר אתגר של ממש. כ-19 מיליון ילדים בכל שנה נולדים בתת-משקל. יתרה מזאת, שיעורי משקל הלידה הנמוך לא ירדו בעשור האחרון.

41. יעדי 'עולם מתאים לילדים' ויעדי פיתוח המילניום גם יחד מכוונים לצמצם את הנפוצות של תת-משקל בקרב ילדים מתחת לגיל חמש לכדי שליש, עד שנת 2010 (בהשוואה לשנת 2000) ולכדי מחצית עד שנת 2015 (בהשוואה לשנת 1990) בהתאמה. מרבית המדינות הפחיתו את שיעורי התת-תזונה בקרב ילדים מאז 1990. שני אזורים, מזרח אסיה והאוקיינוס השקט, ומרכזה ומזרחה של אירופה ומדינות חבר העמים התקדמו ביותר. אזור אמריקה הלטינית והקריביים נמצא גם הוא במסלול הנכון. עם זאת, רק 58 מדינות מתקדמות בקצב מהיר דיו. כ-143 מיליוני ילדים מתחת לגיל חמש סובלים מתת-משקל בעולם המתפתח.

42. ההתחלה הטובה ביותר למרבית הילדים היא הנקה בלבד בששת החודשים הראשונים לחייהם. כרגע, רק 38 אחוזים מהתינוקות הנולדים בעולם המתפתח יונקים בלבד. האחוז הולך וגדל, אך רק באטיות.[9]

43. למרות התקדמות של ממש, עדיין לא נעלם חסר-יוד. כ-37 אחוזים מהילדים בני 6–12, או 285 מיליון, סובלים מחסר-יוד. עדיין ישנן כ-36 מדינות שבהן פחות מ-50 אחוזים ממשקי הבית צורכים מלח בעל תכולה מספקת של יוד; ובכל שנה 38 מיליון יילודים בעולם המתפתח אינם מוגנים מהתוצאות של נזק מוחי הקשור בחסר-יוד, ואלה מלוות אותם כל חייהם.[3]

44. בין השנים 1999 ל-2005 תפוצת המינון הכפול של תוסף ויטמין A גדלה ביותר מפי ארבעה, וכל האזורים הרלוונטיים קרובים להשגת כיסוי של כ-80 אחוזים. עם זאת, אפשר שאצל 140 מיליוני ילדים מתחת לגיל חמש מאגרי הוויטמין A עדיין נמוכים עד כדי סכנה, וארבעה מיליון ילדים נוספים ברחבי העולם מראים סימני חסר חמור.

[9] ארגון הבריאות העולמי וקרן הילדים של האו"ם, *אסטרטגיה עולמית להזנת תינוקות וילדים צעירים* (ז'נבה, ארגון הבריאות העולמי, 2003).

ירושלים 91911

דוא"ל:

45. לכן, בהסתמך על המגמות הנוכחיות של מדינות מתפתחות בכלל, יש סיכוי סביר שהיעדים הבין-לאומיים בכל הקשור בתת-תזונה יוחמצו. בד בבד, רמות משקל-היתר בילדות הולכות וגדלות בכמה מדינות מתפתחות. מן הדין לייחד הרבה יותר תשומת לב לטיפול בגיל הרך, בין השאר בתכניות לעידוד שיטות הזנה טובות יותר.

46. סיכוייהם של ילדים להישרד וסיכוייהם לזכות בבריאות ובהזנה טובה קשורים קשר הדוק לאספקת מים נקיים ולהשגת רמה טובה של גהות וסניטציה. תוצאות הישיבה המיוחדת קראו להפחתה באחוז משקי הבית שאין להם גישה למי שתייה זולים ובטוחים ולסניטציה בלפחות שליש בין השנים 2000 ל-2010. יעדי פיתוח המילניום מחייבים להקטין למחצית את אחוז משקי הבית שאין להם גישה למי שתייה בטוחים וסניטציה בסיסית בשנים 1990 עד 2015.

47. בין השנים 1990 ל-2004 ירד אחוז האנשים ברחבי כל העולם המתפתח שאין להם גישה למקור משופר של מי שתייה מ-29 ל-20 אחוזים. פירוש הדבר הוא שהעולם המתפתח כולו נמצא במסלול שבו יגיע למטרת מי השתייה של יעד פיתוח המילניום עד שנת 2015. אף על פי כן, יותר מ-125 מיליון ילדים מתחת לגיל חמש עדיין חיים במשקי בית המשתמשים במקורות לא בטוחים של מי שתייה. אף שבנגלדש, הודו ומדינות אחרות העצימו עתה את מאמציהן, העולם המתפתח ככלל אינו צועד על מסלול המוביל למטרות הסניטציה. האצת ההתקדמות עבור היעדים הנזכרים לעיל תחייב רמות הרבה יותר גבוהות של השקעה ושותפויות חזקות יותר בין ספקי שירות לבין קהילות מקומיות.

48. אם כן, בסך הכול, למרות השיפורים, בקצב הנוכחי לא יושגו מרבית היעדים הבין-לאומיים הקשורים בבריאות. בקדימויות לשנים הבאות אפשר למנות את הגברתן של התערבויות חסכוניות ואפקטיביות בתחום הבריאות והתזונה, בעלות השפעה רחבה על מרבית הילדים והנשים הפגיעים. מאחר שרבים מילדים ונשים אלו חיים באזורים נידחים, יהיה צורך באסטרטגיות המדגישות ניהול מחלות משולב ומבוסס קהילה.

ב. מספקים חינוך איכותי

ירושלים 91911

דוא"ל:

49. 'עולם מתאים לילדים' קורא להרחבה ושיפור של הטיפול והחינוך בגיל הרך, בייחוד בילדים הפגיעים והמקופחים ביותר. בערך מחצית מהמדינות המדווחות מציינות שהקימו מוסדות תמיכה מאורגנת לטיפול בילדים בני שנתיים עד שש, אף שמסגרות אלו מקיפות בדרך כלל רק אחוז קטן מבני קבוצת הגיל. אחוז הילדים הרשומים במסגרות חינוך לגיל הגן שולש בין השנים 1970 ל-2004: כמעט 124 מיליון ילדים ברחבי העולם מנצלים אותן, והרישום מגיע לכדי 37 אחוזים.[10] אף על פי כן, בתקציבים ממשלתיים יש בדרך כלל עדיפות נמוכה לחינוך בגיל הגן. ילדים מאזורים כפריים ובני משפחות עניות מחמיצים לא אחת הזדמנות זו.

50. עוד אחד מיעדי הישיבה המיוחדת הוא להגביר את הרישום נטו בבתי ספר יסודיים או את ההשתתפות בתכניות חינוך חלופיות באיכות טובה בשיעור של 90 אחוזים לפחות עד 2010, בהשוואה למספרי שנת 2000. יעדי הפיתוח של המילניום מחייבים שעד שנת 2015 יהיו ילדים בכל מקום מסוגלים להשלים מסלול שלם של בית ספר יסודי. במדינות רבות יש עתה תכניות לעידוד ילדים בגיל בית הספר היסודי ללכת לבית הספר. ככלל הגיע הרישום נטו בבתי ספר יסודיים במדינות מפותחות לכדי 85 אחוזים לעומת 83 אחוזים ב-1999. מדינות רבות קרובות עתה לשיעורי רישום מלאים.

51. מדינות רבות בעלות צרכים הומניטריים יצאו במסעות הסברה מוצלחים כדי להעלות את שיעורי הנוכחות בבתי ספר. בשנת 2005 למשל הובילו מאמצים באפגניסטן לרישום חדש של 529,000 בנות בבתי ספר. בנפאל, משלבת יזמת 'ברוכים הבאים לבית הספר' מסעי רישום הממוקדים בבנות וקבוצות מקופחות בצעדים לשיפור סביבת הלמידה. המאמצים הועלו לקנה מידה לאומי בשנת 2005 והביאו לידי עלייה של כמעט 12 אחוזים ברישום הראשוני. בניגריה, אוגנדה, הרפובליקה המאוחדת של טנזניה ומקומות אחרים, תכניות של מים, סניטציה וקידום ההיגיינה בבתי הספר מצליחות לעשות את בתי הספר לאטרקטיביים יותר בעיני ילדים ומעסיקות אותם בקידום ההיגיינה האישית והסביבתית.

52. אף על פי כן, נתונים מסקרי משקי בית המודדים את הנוכחות בפועל בבתי ספר, בשילוב מידע מנהלי על אודות הרישום, אומדים את מספר הילדים מחוץ לבית הספר בשנת 2005 ב-93 מיליון. לאותה שנה, נתונים אדמיניסטרטיביים בלבד מצביעים אף הם על ספירה של 72 מיליון. 57 אחוזים מתוכם היו בנות. לבנים ובנות גם יחד הבעיה החמורה ביותר בקשר לנוכחות היא באזורים כפריים נידחים; בעיות נוכחות פוגעות גם בילדים ממיעוטים אתניים, דתיים, לשוניים או אחרים, וכן בילדים הסובלים ממגבלות. כמו כן, ילדים רבים, בייחוד

[10] ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, *חינוך לכול – דוח הפיקוח העולמי, 2007 (פריז, 2006)*.

במדינות שבהן שיעורי הרישום לבתי הספר נמוכים, אינם מצליחים להתקדם דיים כדי לעלות כיתה. יכולתם של ילדים המתחילים בעבודה סדירה בטרם השלימו את לימודיהם בבית הספר פחותה בכל הקשור בביצועיהם האקדמיים ובנכונותם להשתתף בחברה.

53. אחד הנושאים המרכזיים הוא העלות. במספר גדול של מדינות שכר הלימוד עדיין גבוה מדי, והורים נאלצים גם להתמודד עם העלויות של ספרים, תלבושות, שיעורים פרטיים נוספים ונסיעות. אחד הצעדים החשובים ביותר הוא ביטול שכר הלימוד בבתי הספר והרחבת קיבולת התלמידים שמהלך כזה יעודד. אמצעים אחרים כוללים הצעה של ארוחות חינם.

54. הושגה התקדמות של ממש לקראת שוויון מגדרי. עד שנת 2005 כ-91 מדינות מתפתחות כבר הגיעו לשוויון מגדרי מבחינת הרישום הראשוני לבתי הספר.[11] עם זאת, כ-48 מיליון בנות עדיין אינן לומדות בבתי ספר יסודיים, וכמעט שלושה רבעים מהן הן בנות לקבוצות מודרות למיניהן.

55. עדיין שיפור איכות הלמידה הוא אתגר מרכזי. בכמה מדינות היחס בין תלמידים למורים הוא 55 ויותר. היעדר מים ומתקני סניטציה בבתי ספר רבים פוגע אף הוא קשות, בייחוד בבנות. יותר מ-200 מיליוני ילדים בגיל בית הספר ברחבי העולם נגועים בטפילים ובתולעים.[12] זיהומים כאלה פוגעים לא רק בבריאות הילדים אלא גם בחינוכם: זיהום בתולעת השרשור למשל מוביל לאנמיה, וזו עלולה לפגוע ביכולתם של הילדים ללמוד.

56. ככלל חלה התקדמות ניכרת לקראת היעדים הקשורים לרישום אוניברסלי ללימודים וצמצום בפערים המגדריים. עם זאת עדיין נותרו אתגרים של ממש בנוכחות בבית הספר ובאיכות הלמידה.

57. בין הקדימויות של השנים הבאות יש להשקיע בהתפתחות בגיל הרך; לנצל גישות חדשניות כדי לסייע לילדים בשוליים הקיצוניים ביותר לבקר בבית הספר ולסיימו; להבטיח שבתי הספר יהיו מקומות ידידותיים לילדים; לשאוף לאיכות; ולהגיע למספר גדול יותר של בנות.

ג. מִגנים מפני התעללות, ניצול ואלימות

[11] קרן הילדים של האו"ם, *התקדמות ילדים: כרטיס דיווח על שוויון מגדרי וחינוך יסודי*, מס' 2 (ניו יורק, 2005).
[12] שותפות להתפתחות הילד, 'ילדים בגיל בית ספר: תזונתם ובריאותם' (לונדון, 2002). זמין באתר http:www.schoolsandhealth.org

58. מאז הישיבה המיוחדת לא הייתה אחידות בהתקדמות למען שיפור ההגנה על ילדים. ההתקדמות בתחומים כגון איסוף נתונים, רישום ילודה וצמצום עבודת ילדים הייתה ניכרת, ומדינות רבות מיישמות תוכנות או משנות את המסגרות המשפטיות שלהן כדי להתמודד עם אלימות כלפי ילדים. עם זאת, נותרו עדיין אתגרים בתחומים רבים, ובהם ניצולם של ילדים בסכסוכים מזוינים, מנהגים מסורתיים מזיקים, סחר והגירה.

59. מדינות מתפתחות רבות הגיעו לשיעורים גבוהים של רישום ילודה, וכמה מהן הגיעו למעשה ל-100 אחוזים. עם זאת, באחת מכל שלוש מדינות בעולם המתפתח עדיין עומדים שיעורי רישום הילודה על פחות מ-50 אחוזים.

60. 117 מדינות אשררו את הפרוטוקול האופציונלי של האמנה לזכויות הילד בעניין מעורבותם של ילדים בסכסוכים מזוינים;[13] המספר התחילי בשנת 2002 היה 13. כ-121 מדינות אף אשררו את הפרוטוקול האופציונלי בעניין מכירת ילדים, זנות ילדים ופורנוגרפיית ילדים;[14] בשנת 2002 היה המספר התחילי 15.

61. ממשלות רבות הסכימו גם לעקרונות שיש לאמץ למניעת הגיוס והשימוש בילדים בסכסוכים מזוינים או כדי להבטיח את שחרורם ושילובם מחדש. הדברים עולים למשל ממחויבות פריז להגן על ילדים שגויסו שלא לפי חוק או שנוצלו בידי כוחות מזוינים או קבוצות מזוינות. 59 מדינות אימצו מחויבות זו. במדינות רבות פיתחו ממשלות ושותפיהן תכניות של התפרקות מנשק, שחרור משירות צבאי ושילוב מחדש בחברה כדי לסייע לילדים-חיילים לשעבר לרכוש כישורים חדשים ולשוב לקהילותיהם.

62. אף על פי כן ב-2006 דיווח הנציג המיוחד של המזכיר הכללי לנושא של ילדים בסכסוך מזוין שביותר מ-30 'מצבים מדאיגים', למעלה מ-250,000 ילדים משרתים כילדים-חיילים. המספרים הגדולים ביותר של ילדים-חיילים, בסביבות שליש, נמצאים באפריקה התת-סהרית, אבל ילדים נלחמים גם בסכסוכים מתמשכים בכמה מדינות באסיה ובחלקים של אמריקה הלטינית. אפילו במדינות הנתונות כביכול במצב שלום עשרות אלפי ילדים הופכים לחברי חבורות רחוב מזוינות. ילדים רבים אחרים נפלו קרבן ללחמה. בכל שנה נפצעים או

[13] האו"ם, *סדרת אמנות*, כרך 2173, מס' 27531.
[14] **שם**, כרך 2171, מס' 27531.

נהרגים בסביבות 2,000 ילדים ממוקשים,[15] ומספר לא ידוע נפלו קרבן לפיגועי תופת, חומרי נפץ מאולתרים או שרידי מלחמה נפיצים.

63. מועצת הביטחון מילאה תפקיד חשוב בקריאה לאחריות הבין-לאומית של הגורמים המגייסים ילדים-חיילים ומשתמשים בהם. כך למשל, החלטת מועצת הביטחון 1612 (2005) ביקשה לייסד מנגנון ניטור ודיווח על שש הפרות ספציפיות של זכויות ילדים: הריגה וגרימת נכות, חטיפה, התקפות על בתי ספר ובתי חולים, אלימות מינית, גיוס ילדים ומניעת גישה הומניטרית. שבע מדינות מריצות את המנגנון בהרצת ניסיון.

64. בין השנים 2000 ל-2004, למרות עלייה של 2 אחוזים באוכלוסיית הילדים בגיל 5–17, מספר הילדים הפעילים מבחינה כלכלית ירד ב-10 אחוזים ומספר הילדים העובדים ירד ב-11 אחוזים. הירידה הגדולה ביותר הייתה בקרב ילדים העוסקים בעבודה מסוכנת.[16]

65. עם זאת, צורות אחרות של ניצול ילדים נמשכות. ארגון העבודה הבין-לאומי מעריך שבכל זמן נתון 2.45 מיליוני בני אדם הם עובדים בכפייה שנסחרו, ומתוכם 40 עד 50 אחוזים הם ילדים. מרבית הבנות הנסחרות עוברות בסופו של דבר ניצול מיני או התעללות. על פי ההערכה, כ-1.8 מיליוני ילדים לכודים בסחר המין המסחרי; וסבורים שמיליון מעורבים בתחום זה בדרום מזרח אסיה לבדה. היבט נוסף של הניצול המיני של ילדים הוא הפקה והפצה של פורנוגרפיה. האינטרנט פתח מגוון עצום של ערוצים חדשים לתמונות. ילדים רבים נופלים קרבן לפדופיליה.

66. אלימות נגד ילדים הייתה נושא המחקר של מומחה עצמאי שהוגש לעצרת הכללית בשנת 2006.[17] הדוח ציין שהרבה מאוד מהאלימות נשארה סמויה, בין השאר רצח, אלימות מזוינת, ענישה גופנית, בריונות ואלימות מינית, אלימות במערכות טיפול ומשפט, אלימות בבית ובמשפחה ואלימות בהקשרים חינוכיים. המחקר הדגיש שאפשר למנוע את כל צורות האלימות נגד ילדים ושאין להצדיק שום צורה שלהן.

67. מדינות רבות מטפלות באלימות נגד ילדים, ובהן אוסטריה – שם הנהיגו בבתי הספר תכניות המאפשרות לילדים צעירים להתמודד עם נושאים הקשורים לאלימות מינית בדרך מותאמת לילדים; קרואטיה – שם הפיקה הממשלה תכנית מקיפה תחת הכותרת 'שבעה

[15] Machel Review, מאמר נושאי (2007).
[16] ארגון העבודה הבין-לאומי. *הסוף לעבודת ילדים: בהישג יד* (ז'נבה, משרד העבודה הבין-לאומי, 2006).
[17] פאולו סרג'יו פינהיירו, *הדוח העולמי בעניין אלימות נגד ילדים* (ז'נבה, מחקר מזכ"ל של האו"ם בעניין אלימות נגד ילדים, 2006).

צעדים לבית ספר בטוח'; גויאנה – שם החלה הממשלה במסע להעלאת המודעות והרגישות; ונורווגיה – שם שותפי מפתח מקדמים אפס-סובלנות כלפי בריונות.

68. יותר מ-90 אחוזים מהילדים הנתונים בעימות עם החוק מואשמים בעברות זעירות בלבד והם עבריינים שזו להם העֵברה הראשונה. מרבית הילדים הנתונים במעצר עדיין לא הורשעו ואפילו לא הובאו לפני שופט. למרבית המדינות יש חוקים העולים בקנה אחד עם האמנה לזכויות הילד, אם כי לעתים קרובות אין המדינות מצליחות ליישם חוקים אלו, ולעתים קרובות הכלא הוא האמצעי הראשון במקום האחרון עבור ילדים. לפחות 31 מדינות מתירות עונשים גופניים בגזרי דין של ילדים בגין פשעים. רבות מהבעיות הניצבות בפני ילדים הנתונים בעימות עם החוק הן בעיות המטרידות גם ילדים המבקשים מקלט וילדים פליטים.

69. שניים מהמנהגים המסורתיים הנפוצים ביותר לניצול ילדים הם נישואי ילדים והטלת מום או חיתוך אברי המין הנקביים. היעד של 'עולם מתאים לילדים' הוא לשים קץ עד שנת 2010 למנהג של נישואין כפויים או נישואין בגיל צעיר וכן להטלת מום על ידי חיתוך אברי המין של נקבות. ואולם, בהסתמך על המגמות הנוכחיות, יעד זה לא יושג. בשנת 2005 יותר מ-60 מיליון נשים בגילים 20–24 היו נשואות או היו נתונות כבר במסגרת איחוד זוגי עוד לפני גיל 18. הטלת מום או חיתוך אברי המין הנקביים עדיין נפוצים מאוד בלפחות 30 מדינות באפריקה ובמזרח התיכון, וגם בקרב הקהילות המהגרות באירופה, אמריקה ואסיה. מנהגים אחרים כוללים בֵּרה מינית ורצח עוברים נקביים בכמה חברות.

70. יתרה מזאת, מיליוני ילדים ברחבי העולם גדלים בהיעדר אחד ההורים או בכלל בלי הורים. רבים נוספים נתונים בסיכון לפירוד בגלל עוני, נכות ואיידס או השפעתם של משברים כגון אסונות טבע וסכסוכים מזוינים.

71. למרות ההתקדמות באיסוף נתונים על בעיות הגנה על ילדים, מאז הישיבה המיוחדת בשנת 2002 עדיין נותר בעינו העדרם הרחב של מדדי מפתח בכל מיני רמות של קבלת החלטות. בשנת 2006 למשל נכללו נתונים חשובים על הגנת ילדים בתכניות הפיתוח הלאומיות ומקבילותיהן רק ב-24 מדינות מתפתחות.

ד. נלחמים בנגיף האיידס

72. ההתקדמות לקראת היעדים בכל הקשור בנגיף האיידס וילדים אינה אחידה.

ירושלים 91911

דוא"ל :

73. יותר מ-100 מדינות יצרו תכניות כדי למנוע את העברת נגיף האיידס מאם לילד, אבל נכון לשעת כתיבה זו, מעטות הרחיבו תכניות אלו להיקף לאומי. בשנת 2005, מבין יותר מ-2 מיליון לפי האומדן של נשים הרות החיות עם נגיף האיידס, רק 220,000 קיבלו טיפול מונע נגד הרטרו-וירוס כדי למנוע העברה מאם לילד. רק שבע מדינות התקדמו התקדמות של ממש לעבר המטרה הבין-לאומית של 80 אחוזי גישה עד שנת 2010: הן סיפקו תרופות נגד רטרו-וירוס כדי לצמצם את ההעברה מאם לילד לשיעור של לפחות 40 אחוזים מכלל הנשים ההרות הנגועות באיידס עד אמצע שנת 2005. חוץ מבוטסוונה, כל המדינות היו מחוץ לאזור אפריקה התת-סהרית, האזור הסובל ביותר מאיידס.

74. בעקבות שדרוג לאומי אִטי של תכניות למניעת העברת נגיף האיידס מאם לילד, ארגון הבריאות העולמי מעריך שבשנת 2006 חיו כ-2.3 מיליוני ילדים מתחת לגיל 15 עם נגיף האיידס, וכמעט כולם קיבלו את הזיהום בהעברה מאם לילד. בערך 780,000 מהילדים הללו נזקקו לטיפול, אך רק כ-116,000 מתוכם קיבלו אותו בפועל. עם זאת הגישה לטיפול בילדים מתקדמת, וארגון הבריאות העולמי מעריך שמהילדים הזקוקים לטיפול גדל אחוז הילדים שזכו לגישה לטיפול כזה בכ-50 אחוזים בין השנים 2005 ל-2006. גידול ניכר זה הוא תוצאה של כמה גורמים, ובהם התמקדות בין-לאומית מוגברת בצורכי ילדים הנגועים באיידס, מחויבות מופגנת רבה יותר לשוויון בגישה לטיפול מצד ממשלות רבות במדינות בעלות נטל כבד של נגיף האיידס וירידה ניכרת במחיר התרופות נוגדות הרטרו-וירוס במהלך השנתיים האחרונות.

75. זיהום נגיף האיידס בקרב מתבגרים ואנשים צעירים מוסיף גם הוא להיות אתגר. כרגע, בערך רבע מכל האנשים הנגועים בעולם, כ-10 מיליון, הם בני 15 עד 24.[18] אנשים צעירים ברחבי העולם מהווים 40 אחוזים מהנגועים החדשים בזיהומי נגיף איידס בקרב מבוגרים בשנת 2006.[19]

76. ממשלות ושותפיהן מגבירים את המאמצים להגן על כ-12 מיליון ילדים באפריקה התת-סהרית שאיבדו הורה אחד או את שני הוריהם במחלת האיידס. עד אמצע 2006, לפחות 20 מדינות ניסחו תכניות פעולה לאומיות למען יתומים וילדים פגיעים (ראה E/ICEF/2007/5, פסקה 34). יתרה מזאת, 15 מ- 23 המדינות האפריקניות התת-סהריות שהיו להן נתוני

[18] רולנד מונאש ומרי מאהיי, "'אנשים צעירים: מרכז מגפת האיידס', בתוך: *מניעת HIV/איידס בקרב אנשים צעירים: סקירה שיטתית של העדויות ממדינות מתפתחות*, סדרת הדיווחים הטכניים של ארגון הבריאות העולמי, מס' 938, פרק 2, דוד א' רוס, ברוס דיק וג'יין פרגסון, עורכים (ז'נבה, ארגון הבריאות העולמי, 2006).

[19] התכנית המשותפת של האו"ם בנושא HIV/איידס, *עדכון בעניין מגפת ה-AIDS* (ז'נבה, דצמבר 2006).

מגמה על נוכחות בבית הספר של ילדים בני 10–14 שאיבדו את שני ההורים הצביעו על ירידה בפער בין יתומים ללא-יתומים. בקמרון, קניה, מלאווי ומוזמביק יש תכניות להעברת מזומנים בכמה מהאזורים העניים ביותר, המיועדות למשפחות שילדיהן מועדים במיוחד לעזוב את הבית או לנשור מבית הספר. עם זאת, קנה המידה של התכניות הנוכחיות קטן מכדי שתושג ההשפעה הדרושה.

77. יש צורך בשותפויות ממוקדות יותר כדי להגן על ילדים שהודבקו בנגיף האיידס או הושפעו ממנו. בשנת 2005 יצאו התכנית המאוחדת של האו"ם ל- UNAIDS) HIV/AIDS) ו-UNICEF בקריאה עולמית לפעולה כדי להבטיח שטיפול נגד רטרו-וירוס וטיפולי מניעה באמצעות קו-טרימוקסזול יגיעו ל-80 אחוזים מהילדים הנגועים עד שנת 2010,במסגרת אסטרטגיות בריאות ציבוריות כוללות, וכי אלו יקושרו עם התערבויות אחרות שנועדו להבטיח את הישרדותם של ילדים.

78. כמה שותפויות חדשות נועדו לקדם את ההיענות העולמית, ובהן המתקן הבין-לאומי של UNITAID לרכישת תרופות [20] ותכנית החירום של נשיא ארה"ב להצלה מאיידס. בינתיים, הקרן העולמית למלחמה באיידס, שחפת ומלריה, מעניקי החסות השותפים ל-UNAIDS וארגוני מלכ"ר בין-לאומיים עוזרים אף הם לממשלות של מדינות להרחיב את הטיפול בילדים ולמנוע העברת נגיף האיידס מאם לילד.

79. היזמה 'התאחדו למען הילדים, התאחדו נגד האיידס' שהשיקו ב- UNICEF, 2005 UNAIDS ו-WHO מספקת הזדמנות נוספת להפוך את מגמת ההתפשטות של מחלת האיידס בקרב ילדים ואנשים צעירים. כמה אומות תורמות אף הקצו 10 אחוזים מהמשאבים שלהן כסכום מינימום למלחמה בנגיף האיידס, בייחוד בקרב ילדים, ובהן אירלנד, בריטניה, וארה"ב.

80. אף על פי כן יש צורך במשאבים מוגברים הממוקדים במילוי צורכיהם של ילדים. על פי ההערכות, יידרשו כמעט 30 מיליארד דולר[21] עד סוף העשור כדי לתת מענה רחב ביותר לצורכי הילדים הנגועים בנגיף האיידס או מושפעים ממנו.

[20] UNITAID, המתקן הבין-לאומי לרכישת תרופות, הוא יזמה של ממשלות ברזיל, צ'ילה, צרפת, נורווגיה ובריטניה. הוא תוכנן לספק מימון לרכישות של תרופות איכותיות במחירים מופחתים לתכניות של טיפול בריאותי ממוקדות HIV ואיידס, מלריה ושחפת. בישויות המשתתפות מטעם מערכת האו"ם אפשר למצוא את WHO, UNICEF ו-UNAIDS. בתכנית מעורבים גם הקרן העולמית למלחמה באיידס, שחפת ומלריה, קרן ויליאם ג' קלינטון וקרן ביל ומלינדה גייטס, ראו: http:www.unitaid.eu.

[21] מבוסס על הערכת צורכי משאבים של UNAIDS לשנת 2005.

ירושלים 91911

דוא"ל :

IV. דרכי התקדמות

81. לפני שבע שנים יצאה העצרת הכללית בהצהרת המילניום של האומות המאוחדות, ובה אישרו ראשי מדינות וממשלות את חובתם 'כלפי כל אנשי העולם, ובייחוד הפגיעים ביותר, ובייחוד ילדי העולם, שהעתיד שייך להם'.[22] לפני חמש שנים, בישיבה המיוחדת העשרים ושבע שלה, קראה העצרת הכללית לחברי החברה כולם להצטרף לתנועה עולמית שתוכל לסייע לבנות עולם מתאים לילדים.[23]

82. מאז 2002 היו הצלחות ראויות לציון, ובהן ירידה של ממש בשיעורי התמותה בקרב ילדים בעקבות חצבת, ירידה תלולה במספר מקרי שיתוק הילדים ועלייה ראויה לציון בשיעורי הרישום לבתי הספר היסודיים. אף על פי כן עדיין יש אתגרים רבים, ובהם הצורך להבטיח שהרבה יותר ילדים ישרדו, יקבלו תזונה טובה ויזכו להגנה נאותה מפני אלימות, ניצול והתעללות. מדינות רבות ממשיכות להתמודד עם המגבלות על כושרן של מערכות האספקה להבטיח תפוצה והגינות בשירותי יסוד שיש להם חשיבות מכרעת להישרדותם, התפתחותם והגנתם של ילדים. על אף דוגמאות מעוררות השראה להשתתפות רחבה יותר של ילדים ואנשים צעירים בהחלטות המשפיעות על חייהם, השתתפות כזו משולבת רק לעתים נדירות בנהגים המקומיים ובמערכות הלאומיות.

83. רבים מהאתגרים מושרשים באי-שוויון או הפליה. הם נובעים מכישלון הניסיון להרחיב את הזכויות שמהן נהנים רק כמה ילדים לכלל הילדים. אין כל ספק שלילדים הנולדים בארצות מפותחות יש סיכויים גבוהים פי כמה להגיע ליום הולדתם הראשון או להשלים חינוך יסוד מאשר לילדים במדינות מתפתחות. ילדי קבוצות מיעוט אתניות או ילדים שנולדו בסביבות כפריות נוטים לזכות לפחות גישה לשירותי בריאות נאותים או מים נקיים וסניטציה לעומת בני גילם שנולדו בקבוצות חברתיות דומיננטיות או בערים. חוסר ההגינות העמוק ביותר טמון בהבדלים בזכויות המוענקות לבנים ולבנות. לעתים קרובות אפליה מגדרית מונעת שירותי יסוד מבנות ומשמשת בסיס לפגיעות שלהן לאלימות מינית וצורות אחרות של אלימות.

84. ההבדלים בין הנסיבות של עשירים ועניים, רוב ומיעוט, בנים ובנות, נותרו גדולים כפי שהיו תמיד, ובחלקים מסוימים של העולם הם אף הולכים וגדלים, אף שההכנסה הממוצעת

[22] ראו החלטה 55/2, פסקה 2.
[23] ראו החלטה S-27/2, פסקה 7.

של מדינות לגולגולת גדלה ויש התקדמות לקראת השגת יעדי הפיתוח של המילניום. האמנה לזכויות הילד והפרוטוקולים האופציונליים שלה, הצהרת המילניום והתוצאה של הישיבה המיוחדת מסמנים בבירור את ההכרח להעניק לכל הילדים את ההתחלה הטובה ביותר האפשרית לחייהם, התחלה שתבטיח להם את רמת הבריאות הגבוהה ביותר האפשרית, חינוך נאות, הגנה מאלימות, ניצול והתעללות והזדמנות לומר את דברם בהחלטות המשפיעות עליהם. מסיבה זו יעדי הפיתוח של המילניום, בהקשר של סטנדרטים לזכויות אדם, הצהרת המילניום והאמנה לזכויות הילד, מהווים יעדים אמיתיים לכל הילדים, ולא רק לילדים ששפר עליהם גורלם.

85. המסע לשנים 2010 ו-2015, השנים שבהן מתלכדות מרבית המטרות לילדים שהוצבו, יהיה מסע תובעני. השגת היעדים תחייב מאמצים חסרי תקדים לגבור על מכשולים בלתי אפשריים, ובהם משברים הומניטריים, השפעות מחלת האיידס, אי-שוויון הולך וגדל בהכנסות ברחבי העולם, דאגה בעניין השפעות ההגירה ושינויים אקלימיים. כפי שחשפו בזמן האחרון אתגרי הצונמי באוקיינוס ההודי, המזרח התיכון ואזור האגמים הגדולים באפריקה, דרפור וכמה אחרים, משברים הומניטריים יוצרים איום יוצא דופן על זכויותיהם של ילדים. מכשולים אלו מחייבים ערנות וצורות מקיפות יותר של שיתוף פעולה בין-לאומי.

86. טכנולוגיות משופרות יתרמו להתקדמות ולהגנה. מבחינת ילדים, היתרונות הפוטנציאליים טמונים למשל בטכנולוגיות תקשורת הפותחות מאגרים עצומים של ידע אנושי. ילדים צריכים לצאת נשכרים גם ממחקר רפואי חיוני ומפיתוח חיסונים חדשים, שיתוף פעולה יעיל בין דרום לדרום (במדינות הים התיכון) בטכנולוגיה ובהעברת ידע וטיפולים זמינים וזולים יותר למחלות ילדים רבות.

87. אם ייכשל הניסיון להשיג את יעדי 'עולם מתאים לילדים' יהיה בכך כדי לערער ערעור של ממש את האפשרות לממש את השאיפות של הצהרת המילניום עד 2015 ומעבר לה. המגמות הנוכחיות קוראות להיענות מורחבת מצד ממשלות, ככל יכולתן, מחויבות מוגברת מצד הקהילה הבין-לאומית ושותפויות רחבות וממוקדות יותר כדי להשיג את יעדי הישיבה המיוחדת בעניין ילדים.

88. כתמיד, בעיות הליבה הן מחויבות ויכולת ביצוע. ממשלות, החברה האזרחית והקהילה הבין-לאומית ימשיכו לשאת באחריות לטיפוח ולשימור סביבה שמשפחות יכולות להבטיח בה שילדיהן ישרדו ויתפתחו.

ירושלים 91911

דוא"ל :

89. השאלה שתעמוד במרכז בשנים 2010–2015, כאשר היעדים של הישיבה המיוחדת ויעדי הפיתוח של המילניום אמורים להתממש, היא אם בעולם של שגשוג חסר-תקדים הושקעו משאבים ומחויבות מספיקים לממש את זכויותיהם של ילדים בכל מקום. שאלה שנייה היא אם הקהילה הבין-לאומית תהיה נכונה דייה לטפל בכל הבעיות שילדים יצטרכו להתמודד עמן בשנת 2015 ומעבר לה.

90. הלקח מחמש השנים האחרונות הוא שאם יש רצון, התקדמות דרמטית אפשרית, אך בכל זאת על ממשלות ושותפיהן לעשות הרבה יותר למען ילדים. בעת הדיון באתגרים העולמיים הרבים, **לעולם אסור לקהילה הבין-לאומית לאבד את המיקוד שלה בילדים**. האיכות והשגשוג של חברות המחר תלויים באיכות המימוש של זכויות הילדים היום.

ירושלים 91911

דוא"ל :